ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ G. FEDERICO MANCINI της 4ης Ιουλίου 1985 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Τα ερωτήματα που σας υπέβαλε δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ το Hessisches Finanzgericht με Διάταξη της 6ης Ιουνίου 1984 αφορούν την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του κανονισμού 1608/74 της Επιτροπής, της 26ης Ιουνίου 1974, « περί ειδικών διατάξεων επί του θέματος των νομισματικών εξισωτικών ποσών » (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/010, σ. 229). Υπενθυμίζω ότι τα εν λόγω μέτρα θεσπίστηκαν για να διασφαλίσουν την καλή λειτουργία της κοινής γεωργικής πολιτικής σε μια στιγμή κατά την οποία οι συχνές διακυμάνσεις που υφίσταντο ορισμένα ευρωπαϊκά νομίσματα παρεμπόδιζαν το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Όπως προκύπτει από την τρίτη αιτιολογική σκέψη, πρωταρχικός σκοπός του κανονισμού ήταν να εισαγάγει στην κοινοτική έννομη τάξη « κάποια ευκαμψία », παρέχοντας στα κράτη μέλη την ευχέρεια να εφαρμόζουν ρήτρα επιεικείας που επέτρεπε « τη χωριστή εξέταση κάθε περιπτώσεως, λαμβανομένης υπόψη της επερχόμενης ζημίας » στον επιχειρηματία.

Το άρθρο 1 προσδιορίζει το περιεχόμενο της ρήτρας: σε περίπτωση αυξήσεως των ΝΕΠ οφειλόμενης σε τροποποίηση της κεντρικής τιμής του νομίσματος κράτους μέλους, το τελευταίο μπορεί « να μην εισπράττει κατά παραχώρηση και με τις προϋποθέσεις (που θεσπίζονται σχετικά) το νομισματικό εξισωτικό ποσό... ή το μέρος του ποσού αυτού που αντιστοιχεί στην προσαύξηση ». Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, γίνεται χρήση της ρήτρας μόνο « κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου (επιχειρηματία) και εφόσον αυτός προσκομίσει απόδειξη κατά την υποβολή της αιτήσεώς του ότι:

α) η είσπραξη του νομισματικού εξισωτικού ποσού που δημιουργήθηκε ή αυξήθηκε... δεν είναι απαραίτητη στην περίπτωση αυτή για να αντισταθμίσει την επίπτωση του νομισματικού μέτρου... επί της τιμής του προϊόντος·

β) η είσπραξη συνεπάγεται για τον ενδιαφερόμενο υπερβολική πρόσθετη επιβάρυνση την οποία δεν κατέστη δυνατόν να αποφύγει παρ' ότι έλαβε την αναγκαία και κανονική μέριμνα ».

Το άρθρο 6 του κανονισμού ορίζει ότι οι εν λόγω διατάξεις ισχύουν επί των εισαγωγών και εξαγωγών που πραγματοποιήθηκαν από τις 4 Ιουνίου 1973.

2. Μετά από τις διευκρινίσεις αυτές έρχομαι στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης στην κύρια δίκη. Η τροποποίηση που επήλθε στις 29 Ιουνίου 1973 στην κεντρική τιμή του γερμανικού μάρκου προκάλεσε αύξηση των ΝΕΠ. Με γνωστοποίηση της 3ης Ιουλίου 1974, η κυβέρνηση της Βόννης αποφάσισε να κάνει χρήση των διατάξεων που προβλέπονται από τον κανονισμό 1608/74, προς το σκοπό δε αυτό όρισε προθεσμία για την υποβολή των αιτήσεων. Η εταιρία Söhnlein Rheingold υπέβαλε σχετική αίτηση. Ανέφερε καταρχάς ότι κατά το χρονικό διάστημα από Ιούλιο μέχρι Οκτώβριο 1973 είχε εισαγάγει, δυνάμει συμβάσεων που είχε συνάψει κατά το διάστημα από Νοέμβριο 1972 μέχρι Μάρτιο 1973, σημαντική ποσότητα επιτραπέζιου οίνου παραγωγής Γαλλίας και Ιταλίας, υποστήριξε

* Μετάφραση από τα ιταλικά.

δε ότι η αύξηση των ΝΕΠ που προκάλεσαν τα εθνικά νομισματικά μέτρα είχε ως αποτέλεσμα την πρόσθετη επιβάρυνσή της, για την οποία και ζήτησε την κατ' επιείκεια αντιστάθμιση, δεδομένου ότι συνέτρεχαν οι προβλεπόμενες από τον κοινοτικό κανονισμό προϋποθέσεις.

Το Hauptzollamt (κεντρικό τελωνείο) του Wiesbaden απέρριψε την αίτηση. Επικαλούμενο τη διακριτική εξουσία που έχει για να κρίνει κατά πόσο συντρέχουν οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτώνται τα μέτρα επιείκειας, το Hauptzollamt έκρινε ότι η εταιρία Rheingold δεν είχε καταβάλει την « αναγκαία και συνήθη επιμέλεια » ώστε να αποφύγει την επιβάρυνση για την οποία ζητούσε αντιστάθμιση. Κατά της αποφάσεως αυτής, που επικύρωσε η Oberfinanzdirektion (ανώτερη διεύθυνση οικονομικών) της Φραγκφούρτης, η εταιρία άσκησε προσφυγή ενώπιον του Hessisches Finanzgericht· η καθής διοίκηση επανέλαβε τους λόγους που είχε ήδη εκθέσει στην απόφασή της επί της ενστάσεως και πρόσθεσε ότι το μέτρο επιείκειας δεν μπορούσε να εφαρμοστεί στην περίπτωση της εταιρίας και για τον πρόσθετο λόγο ότι οι συμβάσεις εισαγωγής είχαν συναφθεί από την Rheingold πριν από τις 3 Ιουνίου 1973 και ότι συνεπώς αποκλειόταν ratione temporis η υπαγωγή τους στην κοινοτική ρύθμιση.

Ενόψει των επιχειρημάτων που προέβαλε το Hauptzollamt, ο γερμανός δικαστής έκρινε σκόπιμο να σας υποβάλει τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1) Έχει ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1608/74 την έννοια ότι η χάριν επιείκειας απαλλαγή από την καταβολή ή η επιστροφή των νομισματικών εξισωτικών ποσών που εισπράχθηκαν κατά την εισαγωγή ισχύει μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες οι συμβάσεις, βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η εισαγωγή, συνήφθησαν μετά τις 3 Ιουνίου 1973;

2) Έχει ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1608/74 την έννοια ότι, εφόσον συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις, γεννάται δικαίωμα απαλλαγής από την καταβολή ή επιστροφής των νομισματικών εξισωτικών ποσών ή μήπως τα κράτη μέλη διαθέτουν διακριτική εξουσία να αποφασίζουν όχι μόνο σχετικά με την καταρχήν εφαρμογή του κανονισμού αλλά και για την απαλλαγή από την καταβολή τους ή για την επιστροφή τους κατά περίπτωση;

3. Το ζήτημα που τίθεται με το πρώτο ερώτημα είναι απλό. Όπως έχω ήδη αναφέρει, το άρθρο 6 του κανονισμού 1608/74 προβλέπει την εφαρμογή των μέτρων επιείκειας αναδρομικά από τις 4 Ιουνίου 1973. Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε η ανωτέρω ημερομηνία είναι ότι τότε τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός 1463/73 της Επιτροπής, της 30ής Μαΐου 1973, περί των λεπτομερειών εφαρμογής των ΝΕΠ (GU L 146, σ. 1). Πράγματι, ενώ οι διατάξεις αυτές επέφεραν ριζική τροποποίηση στο καθεστώς των νομισματικών ποσών, μέχρι τη θέσπιση του επίδικου κανονισμού δεν εκδόθηκε καμιά διάταξη με σκοπό την οικονομική ελάφρυνση των επιχειρηματιών που είχαν υποστεί ζημία λόγω των εθνικών νομισματικών μέτρων.

Αυτός είναι και ο λόγος της αναδρομικότητας του κανονισμού 1608/74. Ας σημειωθεί πάντως ότι ο χρόνος από τον οποίο ο κανονισμός παράγει αποτελέσματα αφορά ρητά τις « εισαγωγές ή εξαγωγές ». Όπως όμως παρατηρεί η Επιτροπή, οι εισαγωγές και εξαγωγές που πραγματοποιήθηκαν στις 4 Ιουνίου 1973 ή αμέσως μετά την ημερομηνία αυτή προϋποθέτουν αναγκαστικά τη σύναψη συμβάσεων πριν από την εν λόγω ημερομηνία. Επομένως, η απάντηση στο ερώτημα του παραπέμποντος δικαστηρίου δεν μπορεί παρά να είναι αρνητική.

4. Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, υπενθυμίζω ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο κανονισμός 1608/74 « αναγνώρισε στα κράτη μέλη ορισμένα περιθώρια εκτιμήσεως, τα οποία τους επιτρέπουν να κρίνουν επί της εφαρμογής σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση της ρήτρας επιείκειας, καθώς και να κρίνουν αν οι περιστάσεις μπορούν να δικαιολογήσουν τη χορήγηση ή την άρνηση της απαλλαγής » από την καταβολή των εξισω-

τικών ποσών (πρβλ. ειδικότερα την απόφαση της 2ας Μαρτίου 1978 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 12, 18 και 21/77, Debayser κατά Επιτροπής, Racc. 1978, σ. 553, καθώς και την απόφαση της 10ης Μαΐου 1978 στην υπόθεση 132/77, Société pour l'exportation des sucres κατά Επιτροπής, Racc. 1978, σ. 1061).

Οι λόγοι που δικαιολογούν τη θέσπιση αυτής της αρχής είναι εμφανείς. Διαπνεόμενη από λόγους επιείκειας, η απόφαση για την ολική ή μερική απαλλαγή από το εξισωτικό ποσό δεν είναι δυνατό να ληφθεί με βάση αφηρημένα ή προκατασκευασμένα τεκμήρια, αλλά μόνο ενόψει των στοιχείων που χαρακτηρίζουν τη συγκεκριμένη περίπτωση του αιτούντος και της ζημίας που πράγματι υπέστη. Όπως είναι γνωστό στους πάντες, η επιείκεια είναι εξ ορισμού η εξατομικευμένη δικαιοσύνη. Για την απονομή της δικαιοσύνης αυτής ακριβώς ο κοινοτικός νομοθέτης έκρινε σκόπιμο να αναθέσει στα κράτη μέλη την εφαρμογή στην πράξη της ευεργετικής ρήτρας. Πράγματι, μόνο οι εθνικές αρχές είναι σε θέση « να κρίνουν τις περιστάσεις και να εξακριβώνουν την υπόσταση των γεγονότων » (πρβλ. 5η αιτιολογική σκέψη του κανονισμού).

Η εταιρία Rheingold δεν συμφωνεί. Κατ' αυτή, η ρήτρα δεν μπορεί να μην εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη, πράγμα που σημαίνει ότι η υπαγωγή στο μέτρο επιείκειας γίνεται αυτομάτως. Πέρα όμως από τις πιο πάνω παρατηρήσεις μου, επιχειρήματα κατά της απόψεως αυτής αντλούνται και από την τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, σύμφωνα με την οποία ο κοινοτικός νομοθέτης όχι μόνο δεν εγγυάται στους επιχειρηματίες καμιά γενική προστασία και συνεπώς κάποιο δικαίωμα, αλλ' απλώς περιορίζεται στην καθιέρωση « κάποιας ευκαμψίας » στην κοινοτική ρύθμιση. Αλλ' « εύκαμπτη » μπορεί να είναι μόνο η διαδικασία που επιτρέπει στις εθνικές αρχές να εκτιμούν κατά πόσο συντρέχουν οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η αναγνώριση του ευεργετήματος και ειδικότερα κατά πόσο ο επιχειρηματίας επέδειξε επαρκή επιμέλεια όταν επιδίωξε να αποφύγει ή να μειώσει την υπερβολική ζημία για την οποία παραπονείται.

5. Κατόπιν των παραπάνω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα που του υπέβαλε το Hessisches Finanzgericht με Διάταξη της 6ης Ιουνίου 1984:

1) Ο κανονισμός 1608/74 της Επιτροπής, της 26ης Ιουνίου 1974, πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι επιτρέπεται η απαλλαγή για λόγους επιείκειας από την υποχρέωση καταβολής κατά την εισαγωγή νομισματικών εξισωτικών ποσών ή η επιστροφή των εισπραχθέντων ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία οι συμβάσεις, δυνάμει των οποίων πραγματοποιήθηκε η εισαγωγή, συνήφθησαν πριν από τις 4 Ιουνίου 1973.

2) Ο προαναφερθείς κανονισμός έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν διακριτική εξουσία όχι μόνο όσον αφορά την εφαρμογή γενικά της ρήτρας επιείκειας, αλλά και για να αποφασίζουν βάσει των περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως αν επιτρέπεται η απαλλαγή ή η επιστροφή των νομισματικών εξισωτικών ποσών.